

Giresun’da Düzensiz Kentleşmenin Teyyaredüzü ve Hacı Siyam Mahalleleri Örneğinde İncelenmesi

Ünsal BEKDEMİR*
Süleyman ELMACI**
Fatih Muhammet KÖSE***

Öz

Kent; doğal faktörler ile beşeri faktörlerin karşılıklı etkileşiminin çok kompleks olarak gerçekleştiği ve buna bağlı olarak başta çarpık kentleşme olmak üzere, trafik yoğunluğu, gürültü kirliliği, atıkların çevreyi olumsuz etkilemeden ortadan kaldırılması ve hava kirliliği gibi çeşitli sorunların yaşandığı yerleşim birimidir. Kentin varlığı ve sağlıklı gelişimi doğal ve beşeri faktörlerin sağladığı olanaklara bağlı olduğu gibi bu unsurların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ile yakından ilişkilidir.

Çalışmamızda, Giresun'un kentleşme süreci üzerinde etkili olan ve kentin mekan organizasyonunu şekillendiren doğal ve beşeri faktörler üzerinde kısaca durulmuştur. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) içerisinde yer alan Arcgis10.1 paket programı ile daha detaylı verilerin analizi için kent ölçeğinde iki mahalle seçilmiştir. Bu mahalleler kentin en eski mahallelerinden biri olan Hacı Siyam Mahallesi ile kentin yeni gelişmekte olan Teyyaredüzü Mahallesi'dir.

Doğal-beşeri faktörler ve kentleşme süreci arasındaki ilişkiler esas alınarak, mahalleler ölçeğinde ortaya çıkan veya çıkması muhtemel sorunlardan bahsedilmiş alınabilecek önlemler üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentleşme, Kentleşme Sorunları, CBS, Giresun.

*Prof.Dr. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

**Doç.Dr. 19 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

*** Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi.

Discussing the Issue of Unplanned Urbanization in the Example of Teyyaredüzü and Hacı Siyam Districts in Giresun

Abstract

A City is an accommodation unit where natural and human-related factors interact in high complexity and where, as a consequence, various problems such as traffic jam, noise, harmful undisposed waste, air pollution and urban sprawl arise. Not only the existence and healthy development of cities depend on the facilities that natural and human-related factors provide but also is related to these factors being assessed carefully.

This study gives brief information about the natural and human-related factors which play role in the urbanization of Giresun and give shape to the layout of the city. Geographic information systems (GIS) is located within the Arcgis 10.1 package program with more detailed data for the analysis of two neighborhoods in the city scale. These are "HacıSiyam" and "Teyyaredüzü" which are two of the oldest quarters of the city.

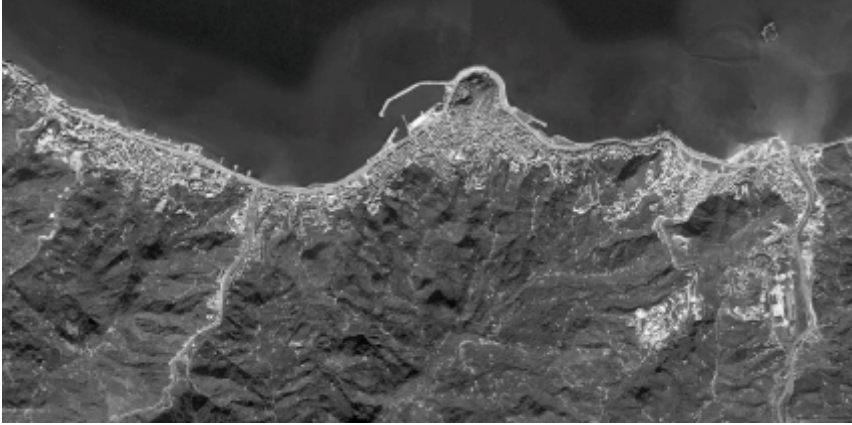
It talks about the problems that arise or that might arise in quarters and emphasizes potential ways of preventing those problems, based on the relationship between natural & human-related factors and the urbanization process.

Keywords: City, Urbanization, Urbanization Issues, GIS, Giresun.

Giriş

21. yüzyılın önemli problemlerinden biri olan düzensiz ve dengesiz kentleşme, ekonomik, sosyal, kültürel, yönetsel, çevresel sorunları beraberinde getirmekte ve yine bu alanlarda farklılıkları arttırmaktadır. Yaşam ve hizmet kalitesinin düşmesi, aşırı kalabalık, hava kirliliği, su kirliliği, katı atıkların uygun olmayan yönetimi ve trafik, çarpık kentleşmenin neden olduğu başlıca sorunlardandır. Gelişmekte olan Giresun kentinde ise belirtilen problemlerden başında, düzensiz kentleşme yer alır.

Giresun kenti sitüasyon özellikleri bakımından beş ana doğal unsur üzerinde yer almaktadır. Bunlar; kentin merkezini oluşturan yarım adanın boyun kısmı, doğu ve batı gelişim alanı olan kıyı bölgesindeki düzlükler, güney gelişim alanı olan yamaçlar, sırtlar ve akarsu vadi kenarlarındaki düzlüklerdir. Geçmişten günümüze doğal çevrenin jeomorfolojiye ait bu unsurları Giresun kentinin yerleşim düzenini belirlemiştir. Diğer bir anlatımla, çevrenin bu durumuna bağlı olarak kentin bugünkü yapısal organizasyonu ve aynı zamanda beşeri ve kültürel peyzajı da şekillenmiştir.

Fotoğraf 1: Giresun Kentinin Uydudan Görünüşü (Google Earth)

Giresun kenti, gelişim süreciyle birlikte bu doğal alanların imkanlarına ve fonksiyonlarına ters düşecek kullanımlara sürüklenmektedir. Buna bağlı olarak kentte ihtiyaçları karşılayan doğal kaynaklar sürekli tüketilmekte ya da baskı altına alınarak, zorunlu bir şekilde kaynakların

fonksiyonları değişmekte ve bu nedenle doğal çevreye bağlı çeşitli kentsel sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Jeolojik yapı bakımından ise Giresun kent yerleşim alanı karışık bir seri üzerinde bulunmaktadır. Bu seride, sediment kayalar ile volkanik kayalar birbiriyle fazla karışık özellikte olup, bununla beraber kum ve alüvyon sahalara da rastlanılmaktadır.

Kentin gelişimini sınırlandıran ve aynı zamanda sorunları da beraberinde getiren doğal çevre faktörlerinin başında topografik yapı (yükselti, eğim, ve jeolojik yapı gelmektedir. Kentin yayılış gösterdiği topografya kıydan itibaren kısa mesafelerde 500 m. yüksekliğe ulaşmaktadır. Kısa mesafedeki bu yükseklik farkı eğim değerlerinin yüksek olmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte kent yerleşim alanının hakim yönü de (%53.9 oranında) kuzey ve ara yönlerine bakmaktadır.

Bir yerleşmenin şekillenmesinde temel belirleyiciler, başta doğal çevre faktörleri olmak üzere, insanın bunlarla bağlantılı olarak ortaya koyduklarıdır. Gelişimini sürdüren Giresun kentinde, nüfus, ekonomik yapı, ulaşım ve planlama gibi beşeri faktörlerden de kaynaklanan birtakım sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan planlama kaynaklı sorunlar Giresun kenti için ağırlıklı olarak öne çıkmaktadır.

Amaç ve Yöntem

Çalışmamıza konu olan Giresun kenti, Türkiye'de geçmişten günümüze yaşanan kentleşme ve bundan kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya olan bir kenttir. Bu çerçevede Giresun'un kentleşme süreci coğrafya ilminin dağılışı, nedensellik ve bağlantı araştırma ilkelerine göre irdelenmiştir. Çalışmada, insan yaşamının nitelikli ve sağlıklı sürdürülebilirliğinin sağlanması adına kentin sorunları ve bunlara yönelik uygulanabilir çözüm önerileri Hacı Siyam ve Teyyaredüzü Mahalleleri örneklerinde ele alınıp değerlendirilmiştir.

Çalışmada detaylı verilerin analizi için kent ölçeğinde seçilen Hacı Siyam Mahallesi kentin en eski mahallelerinden, Teyyaredüzü Mahallesi ise kentin yeni gelişmekte olan bir mahallesidir.

Bunlara bağlı olarak;

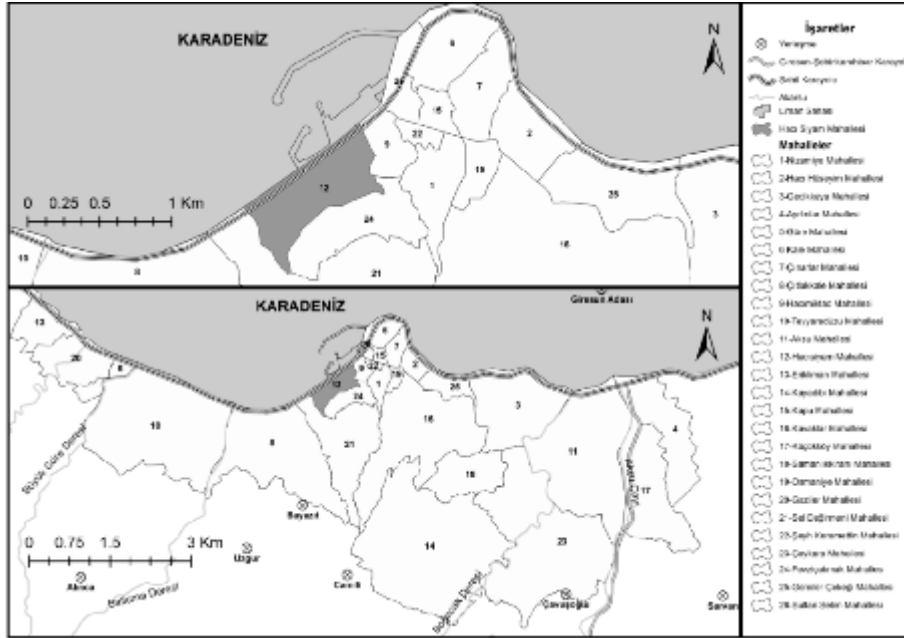
- Veri toplama çalışmaları çerçevesinde kentin ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile Giresun Belediyesi Plan ve Proje müdürlüğünden

sayısal ve diğer belgeler derlenmiş, kentle ilgili yapılan (tez, makale, kitap vb.) çalışmalar toplanmıştır.

- Giresun kenti imar planları (1:1000 ve 1:5000 ölçekli) sayısal olarak, 1:5000 ölçekli jeoloji haritası, TİFF formatında alınmıştır.
- TÜİK „in kente ait nüfus ve istatistiki verileri bir araya getirilmiştir.
- Harita Genel Komutanlığı'ndan kente ait 1:25000 ölçekli sayısal topografya haritası alınmıştır.
- Elde edilen görsel, yazılı ve sayısal verilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri içerisinde yer alan ArcGIS 10.1 paket programı aracılığı ile mekansal analiz ve görselleştirme işlemleri yapılmıştır.
- Mahallelerin analizi yapılırken öncelikli olarak eldeki veriler aracılığı ile derlenen doğal faktörlerin (eğim, bakı, jeoloji, güneş radyasyonu) planlamaya etki düzeylerine göre ağırlıklı çakıştırma analizi yapılmıştır.
- Çalışmanın daha anlaşılır olmasını sağlamak amacıyla, coğrafi ifade tekniklerine (kompoze etme, dağılım haritaları ve grafik hazırlama) başvurulmuştur.

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile Teyyaredüzü ve Hacı Siyam Mahallelerini Analizi

1933 yılında kurulan Hacı Siyam Mahallesi, kentin boyun kısmının batısında liman sahasının hemen güneyinde bulunan alan üzerinde yer almaktadır (Harita 1). Mahallenin nüfusu 9974 (2014) kişidir. Nüfus büyüklüğü açısından Çıtlakkale Mahallesi (10667 kişi) ve Teyyaredüzü mahallesinden (12307 kişi) sonra üçüncü sırada yer alır. Nüfus yoğunluğu açısından ise 262 kişi/ha ile Osmaniye mahallesi (350 kişi/ha) ve Hacı Hüseyin mahallesinden (287 kişi/ha) sonra en fazla yoğunluğa sahip üçüncü mahalledir (Tablo 1).

Harita 1. Hacı Siyam Mahallesi Lokasyon Haritası

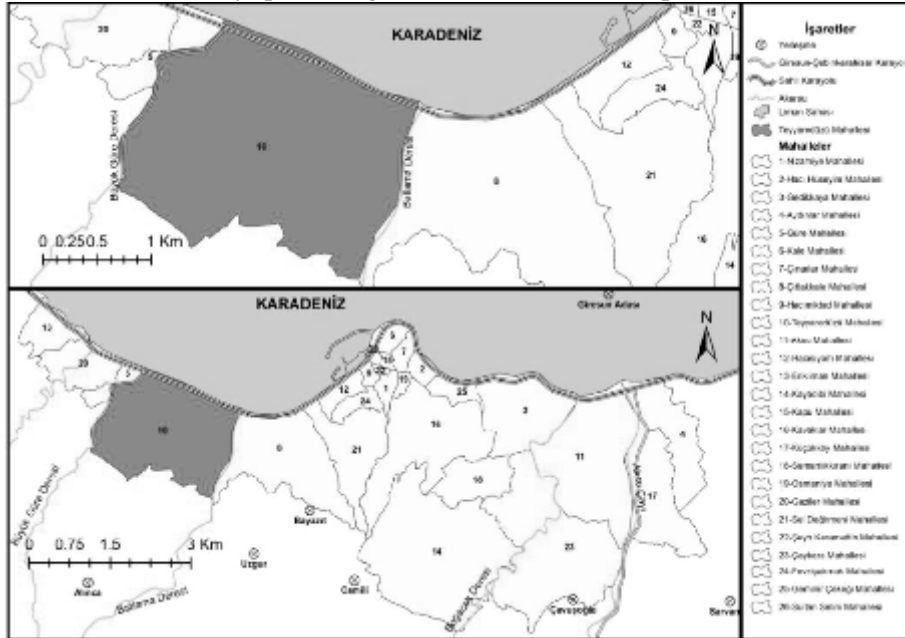
Tablo 1. Hacı Siyam ve Teyyaredüzü Mahallelerinin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Mahalleler	1980			1999			2014		
	Yüzölçüm (Ha)	Nüfus	Yoğunluk (Kişi/Ha)	Yüzölçüm (Ha)	Nüfus	Yoğunluk (Kişi/Ha)	Yüzölçüm (Ha)	Nüfus	Yoğunluk (Kişi/Ha)
Hacı Siyam	58.3	2978	51	58.3	9793	168	38	974	262
Teyyaredüzü	108.2	1778	16	335	7158	21	423	12307	29

Kaynak: Giresun İmar Planı Raporu 1985, Bekdemir, 2000:137, Tüik, 2015

Doğuda Batlama deresi ile batıda Büyük Güre deresi arasında yer alan Teyyaredüzü Mahallesi ise 1962 yılında kurulmuş ve günümüze kadar hızlı bir gelişme göstererek (Harita 2) kentin en fazla nüfusa (12 307) sahip mahallesi olmuştur. Nüfus yoğunluğu açısından ise 29 kişi/ha ile on yedinci sıradadır. Bu değer ile kentin nüfus yoğunluğu düşük mahalleleri arasında yer alır (Tablo 1).

Mahallelerin analizi yapılırken öncelikli olarak elde edilen doğal faktörlerin (eğim, bakı, jeoloji, güneş radyasyonu) planlamaya etki düzeylerine göre ağırlıklı çakıştırma analizi yapılmıştır. Elde edilen değerler belirlenen etki düzeyi puanına göre bir çıktı verisinde toplanmıştır.

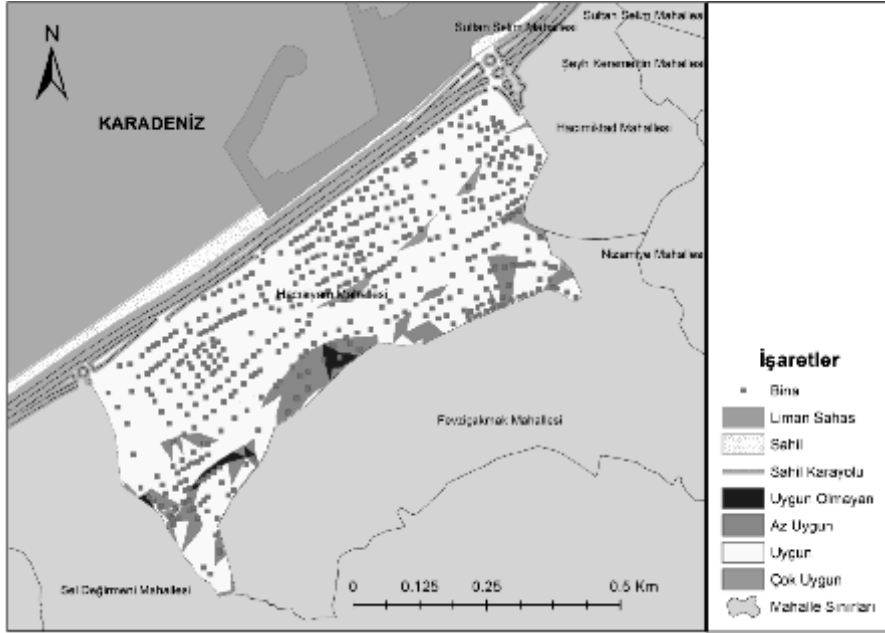

Harita 2. Teyyaredüzü Mahallesi Lokasyon Haritası

Yapılan ağırlıklı çakıştırma analizi sonucu elde edilen bulgulara göre Hacı Siyam mahallesinin büyük bir bölümü (33 ha %86) yerleşmeye uygunluk sınıfı içerisinde “Uygun” olarak çıkmıştır. Yerleşime uygunluk açısından en az alana sahip olan sınıflar ise “Uygun Olmayan” ve “Çok Uygun” sınıflarıdır (Harita 3, Tablo 2).

Tablo 2. Hacı Siyam Mahallesinin Doğal Faktörler Açısından Ağırlıklı Çakıştırma Analizi Tablosu

Yerleşime Uygunluk Sınıfı	Alan		Mevcut Yapı Sayısı
	ha	%	
Uygun Olmayan	1	3	3
Az Uygun	3	8	31
Uygun	33	86	445
Çok Uygun	1	3	10
Toplam	38	100	489

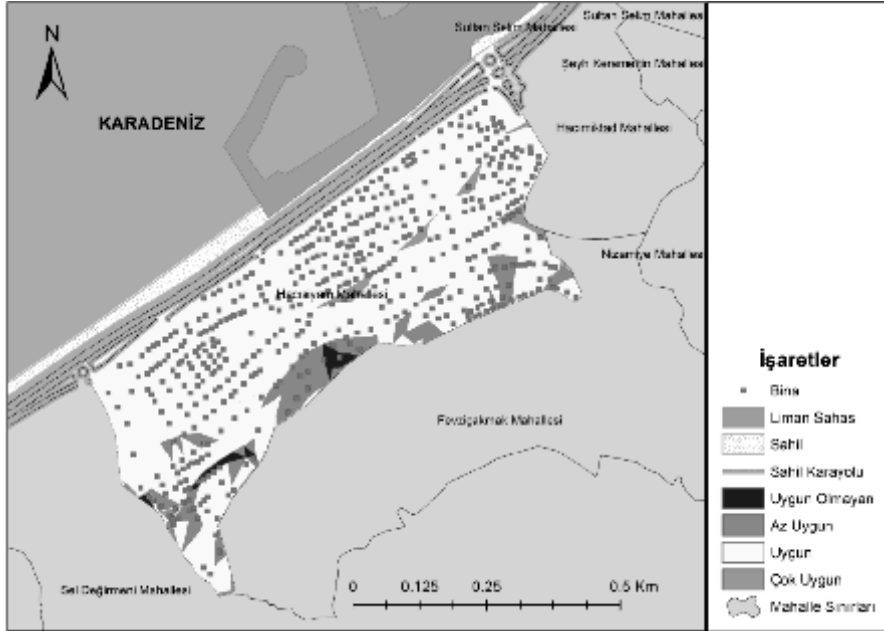

Harita 3. Hacı Siyam Mahallesinin Doğal Faktörler Açısından Ağırlıklı Çakıştırma Analizi

Teyyaredüzü mahallesinde ise Hacı Siyam mahallesine göre yerleşime uygunluk sınıfı değişim göstermiştir. Elde edilen bulgulara göre mahallenin büyük bir bölümü (149 ha %35) yerleşmeye “Az Uygun” sınıfında çıkmıştır. Yerleşime uygunluk açısından en az alana sahip sınıf ise “Çok Uygun” sınıfıdır (Harita 4, Tablo 3).

Tablo 3. Teyyaredüzü Mahallesinin Doğal Faktörler Açısından Ağırlıklı Çakıştırma Analizi Tablosu

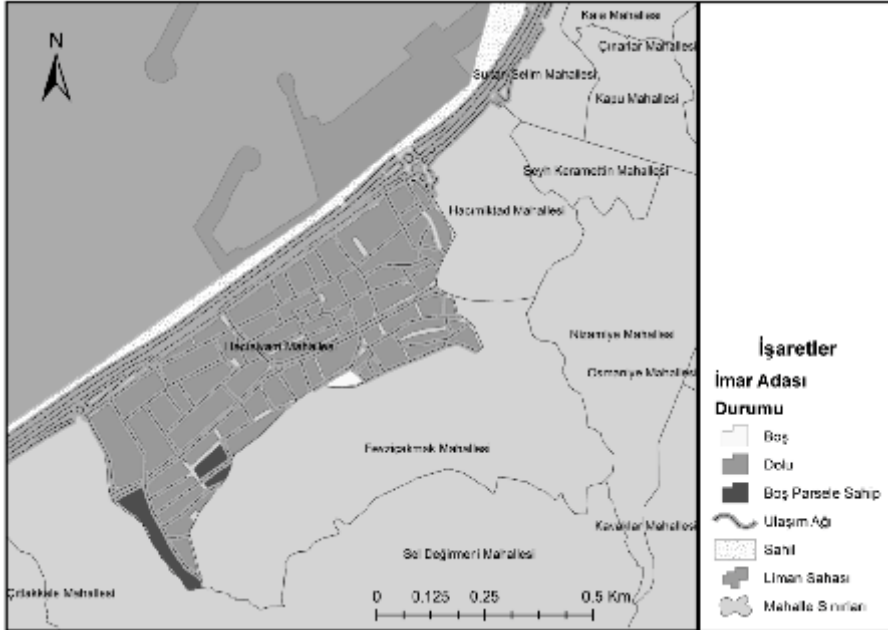
Yerleşime Uygunluk Sınıfı	Alan		Mevcut Yapı Sayısı
	ha	%	
Uygun Olmayan	95	22	108
Az Uygun	149	35	215
Uygun	118	28	546
Çok Uygun	61	15	113
Toplam	423	100	982

Harita 4. Teyyaredüzü Mahallesinin Doğal Faktörler Açısından Ağırlıklı Çakıştırma Analizi

Teyyaredüzü mahallesi ile Hacı Siyam Mahallesi arasındaki yerleşime uygunluk sınıfındaki değişim iki mahallenin alan olarak farkının fazla olması ve doğal çevre faktörlerinin arazi ile değişiklik göstermesi ile ilgilidir. Başka bir deyişle, Teyyaredüzü mahallesi 423 ha'lık bir alana sahip

iken Hacı Siyam mahallesi 38 ha'lık bir alana sahiptir. Teyyaredüzü mahallesinde yerleşim açısından sadece “çok uygun” sınıfı bile yaklaşık olarak Hacı Siyam mahallesinin tamamının iki katına karşılık gelmektedir. Teyyaredüzü mahallesinde “çok uygun” sınıfı içerisinde iki adet Hacı Siyam mahallesi bulunmaktadır. Ayrıca Teyyaredüzü Mahallesi güneye doğru topografik açıdan arızalı bir araziye sahiptir (Harita 4). Hacı Siyam Mahallesi ise konumu gereği topografik açıdan daha sade bir arazi yapısına sahiptir (Harita 3).

Beşeri çevre faktörleri açısından ise Hacı Siyam Mahallesi aritmetik nüfus yoğunluğu fazla olduğu mahallelerden birisidir (Tablo 1). Mahalle içerisinde nüfus homojen bir dağılım göstermektedir. Fiziki anlamda da mahalle kentin ilk mahallelerinden olduğu için bugün gelişimini tamamlamış durumdadır. Bunu, mahallede bulunan 75 imar adasından 71'inin dolu 1 tanesinin boş ve 3'ünün boş olması doğrulamaktadır (Harita 5). Mevcut adaların büyük bir kısmı ise bitişik nizam şeklinde oluşturulmuştur (Fotoğraf 2).

Harita 5. Hacı Siyam Mahallesindeki İmar Adalarının Durumu

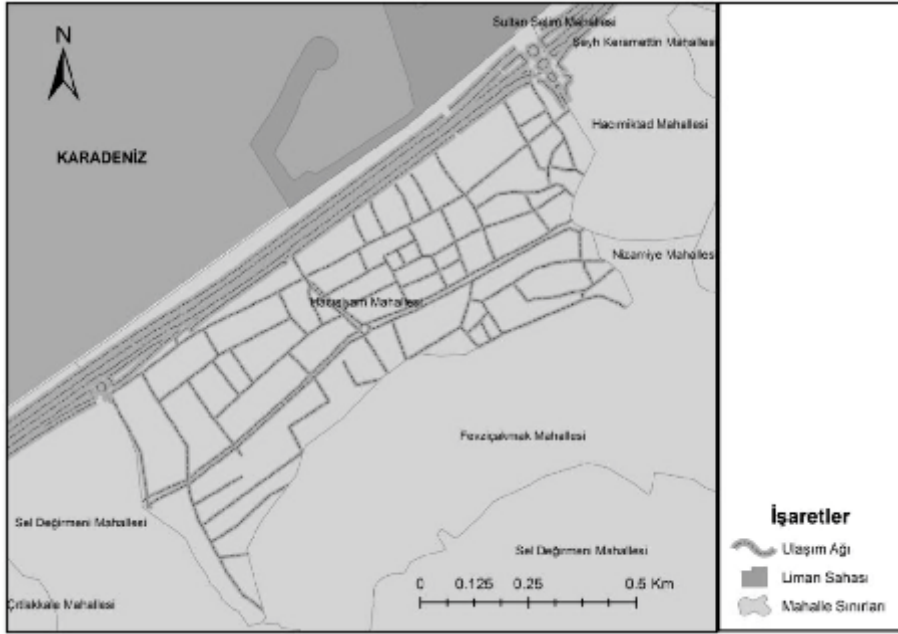

Fotoğraf 2. Hacı Siyam Mahallesinde Bitişik Nizam Uygulamasının Sahil Karayolundan Görünümü

İklim özellikleri açısından hava dolaşımının sağlanması ve güneşlenme gibi faktörler dikkate alındığında; uygun mahalle dokusunun serbest doku olması gerekmektedir. Planlamanın bitişik nizam şeklinde uygulanması mahallede sık bir yerleşme dokusunun oluşmasına neden olmuştur. Bu durum ise mahallede hava sirkülasyonuna engel olmuş, aynı zamanda yapıların yeterli derecede güneşten faydalanmasını da engellemiştir.

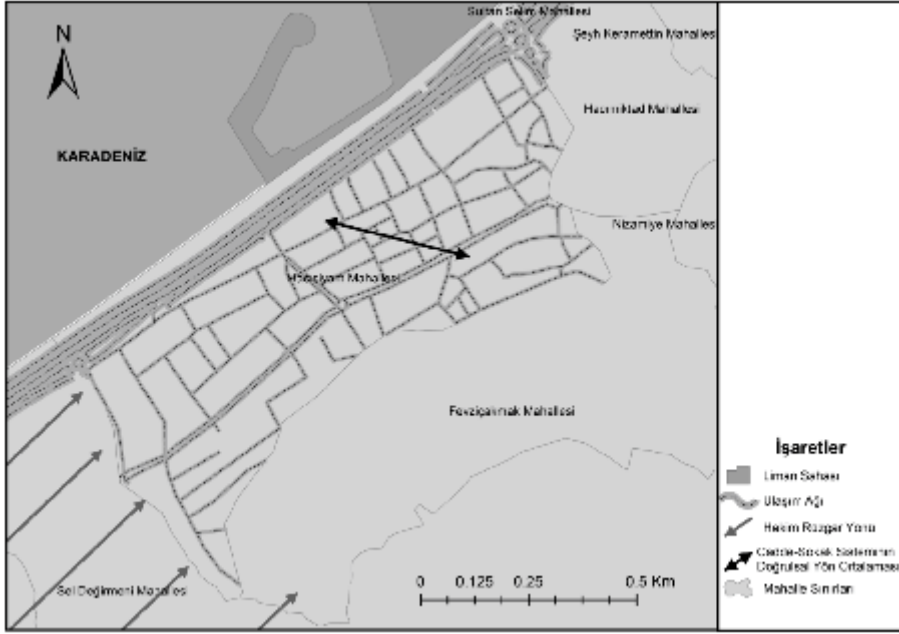
Mahalle, kent içi ulaşım bakımından 10,5 kilometrelik bir yol ağına sahiptir (Harita 6). Genel itibari ile sahil karayoluna paralel uzanan kentin ana toplayıcı yolunun (Atatürk Bulvarı) dışında süreklilik arz eden 2 adet ana ulaşım aksı bulunmaktadır. Bu akslardan birisi kentin batı yakası ile doğu yakasını birleştiren aksın (İnönü Caddesi-Orhan Yılmaz Caddesi-Gazi Caddesi-Sagae Caddesi) bir bölümünü oluşturan ve kentin güneyinden geçen İnönü Caddesidir. Diğer aks ise kentin ana toplayıcı yolu ile İnönü Caddesi ortasında yer alan ve bu yollara paralel uzanan Fatih Caddesi'dir. Ara yollar ise kentin eski dokusunu yansıtan dar, birbiri ile kesişmeyen ve sürekliliği

bulunmayan yollardır. Yol genişlikleri 3,5 metre (Yalı Sokak) ile 17 metre (İnönü Caddesi) arasında değişmektedir. Mahallenin sık bir dokuda olması yol genişliklerini etkilerken, yaya yolu genişliklerinin de dar olmasına sebep olmuş, mahallenin bazı kısımlarında ise yaya yoluna yer verilmemiştir.

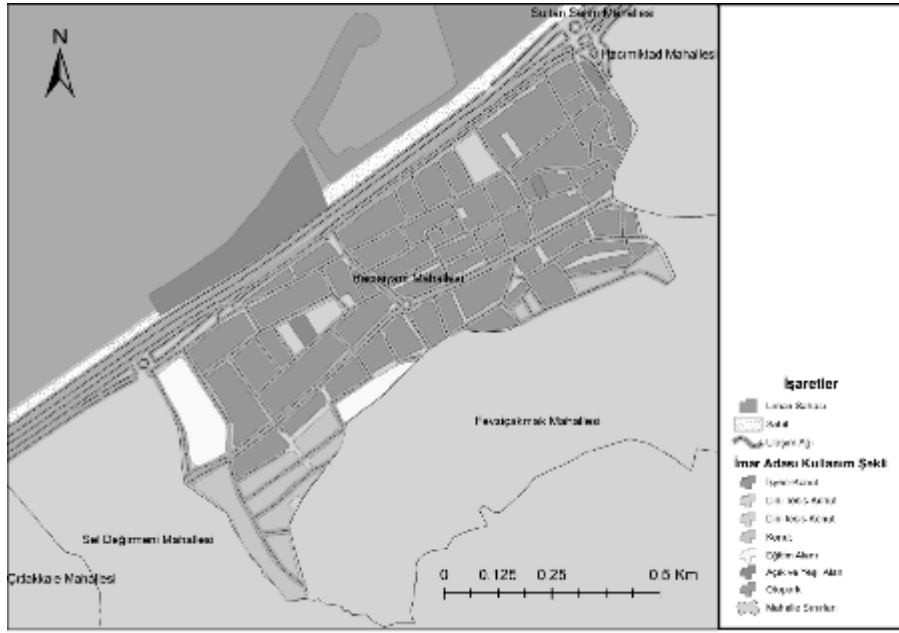
Harita 6. Hacı Siyam Mahallesi Ulaşım Ağı

Ulaşım ağı bu haliyle mahalle içerisinde birtakım sorunlara neden olmaktadır. Mahallenin cadde-sokak sisteminin doğrusal yön ortalamasının, yapılan analiz sonucunda 104 derece doğu ile 284 derece batı yönleri arasında uzandığı belirlenmiştir. Mahallenin sık bir dokuda olmasının yanında, cadde-sokak sisteminin de hakim rüzgar yönü olan 225 derece güney batı yönünü dike yakın bir açıyla kesmesi, mahalle içerisinde hava sirkülasyonunu daha da güçleştirmiştir (Harita 7).

Harita 7. Hacı Siyam Mahallesi Cadde-Sokak Sisteminin Hakim Rüzgar Yönüne Göre Durumu

Ulaşım ağında yaşanan diğer bir sorun ise trafik yoğunluğudur. Mahallenin ana aksları (Fatih Caddesi-İnönü Caddesi) güneyden kent içine bağlanan ilk giriş yollarıdır. Ayrıca, mahallenin büyük bir bölümü konut ve işyeri şeklinde planlanmıştır (Harita 8). Bu durum akslardaki trafik yoğunluğunu arttırmaktadır. Bununla birlikte akslar üzerinde yol boyunca araçların park edilmesi ve kentin batısından başlayarak kent merkezine ilerleyen bazı toplu taşıma hatlarının bulunması trafik akış hızını iyice düşürmektedir. Yoğun trafik ile araç akışının yavaşlaması, taşıtlardan salınan kirleticileri çoğaltarak hava kirliliğine ve sık mahalle dokusu içerisinde yankılanma şiddetinin fazla olmasıyla da gürültü kirliliğine neden olmaktadır.

Harita 8. Hacı Siyam Mahallesi İmar Adalarının Kullanım Durumu

Hacı Siyam mahallesinde imar adalarının tamamına yakını doludur (Harita 8). Mahalle, imar adaları dışında gelişme gösterebilecek herhangi bir boş alana da sahip değildir. İmar adalarındaki doluluk oranı, mahalle içerisinde bazı kullanım alanlarını kısıtlarken bir taraftan da yeni oluşturulabilecek alanlara da imkan vermemektedir.

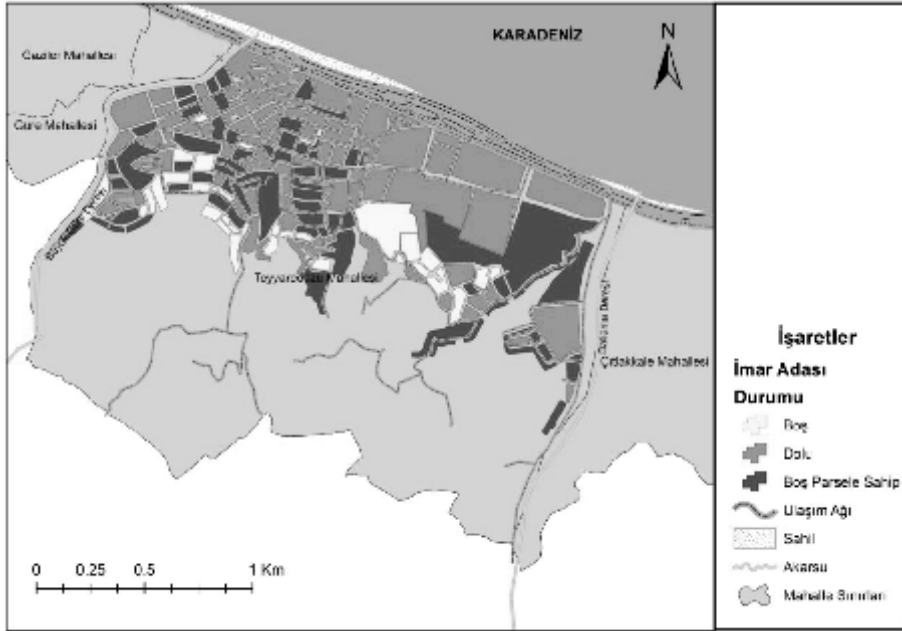
Bu durum mahalle içerisinde sosyal ve teknik altyapının (açık ve yeşil alan, otopark, sosyo-kültürel alan, vb.) yeteri düzeyde gelişmemesine neden olmaktadır. Mahallede açık ve yeşil alan olarak yalnızca 3089 m²'lik bir arazinin bulunması bunu doğrular. Buna ek olarak sahil karayolunun kuzeyinde de 22 895 m²'lik açık ve yeşil alan bulunur (Harita 8). İmar yasasına göre kişi başına en az 7 m²'lik açık ve yeşil alan düşmesi gerekirken, mahallede ise kişi başına sadece 2,6 m² gibi düşük bir oranda açık ve yeşil alan düşmektedir. Buna göre mahallenin açık ve yeşil alan olarak 43 834 m²'lik alana daha ihtiyacı bulunmaktadır.

Mahallede, sosyal ve teknik altyapıda eksikliği hissedilen bir diğer konu ise otoparktır. 3194 sayılı imar yasasının otopark yönetmeliğine göre

binayı kullananların otopark ihtiyacının bina içinde veya parselinde karşılanması gerekmektedir. Ancak mahallenin büyük bir bölümünde binaların bitişik nizam şeklinde konumlandırılmasının, parsel kenarlarına sıfır olacak şekilde planlanması bu durumu olanaklı kılmamaktadır. Aynı şekilde ilgili imar yasasına göre bina içinde ya da parselinde karşılanamayan otopark alanı için kentin imar planında bölge ve genel otopark alanları belirlenmesi gerekmektedir. Ancak kentin imar planında mahalle için toplamda 1136 m² olmak üzere sadece iki farklı alan otopark olarak gösterilmiştir. Mahallede ticaret alanlarının ve nüfusun yoğun olduğu göz önüne alındığında otopark sorunu ciddi problemlere neden olan bir kullanım alanı olarak önümüze çıkmaktadır. Şöyle ki, TÜİK'in 2013 yılı kente ait motorlu taşıt verilerine göre toplam kentte 29 849 otomobil bulunmaktadır (TÜİK, 2014:126). Buna göre kentte kişi başına 0,28 otomobil düşmektedir. Bu durum mahalle nüfusu açısından değerlendirildiğinde ise 2815 adet otomobil çıkmaktadır. Sonuç olarak sadece mahallede bulunan nüfusun otomobilleri için gerekli otopark alanı (3194 sayılı imar yasasının otopark yönetmeliğine göre bir otomobilin kaplayacağı alan 20 m² olarak belirlenmiştir) 56 300 m² çıkmaktadır. Ancak mevcut otopark alanları bu rakamdan çok daha düşüktür (Harita 8).

Mahallede, sosyo-kültürel faaliyetler için ayrılmış bir alan bulunmamaktadır. Mahallede yaşayan insanlar sosyo-kültürel alandaki ihtiyaçlarını daha çok mahalle dışında, yakınında bulunan etkinlik alanlarına yönelmek suretiyle gidermektedir.

Kentin batı yakasında Batlama deresi ile Büyük Güre deresi arasında yer alan Teyyaredüzü Mahallesi ise kentin nüfus yoğunluğu düşük mahallelerinden birisidir. Mahalle içerisinde nüfus, doğal ve beşeri çevre faktörlerinin etkisi ile kıyı düzlüklerinde yoğunlaşarak heterojen bir dağılım sergilemektedir. Kentin yeni gelişmekte olan mahallelerinden biri olan Teyyaredüzü Mahallesi fiziki anlamda da gelişime açık alanlara sahiptir. Mahallede bulunan 203 imar adasının 96 tanesi dolu, 36 tanesi tamamen boş ve 71 tanesinde de boş parsel bulunmaktadır (Harita 9). İmar adalarındaki yapılaşma ise büyük oranda ayırık nizam şeklinde gerçekleştirilmiştir (Fotoğraf 3).

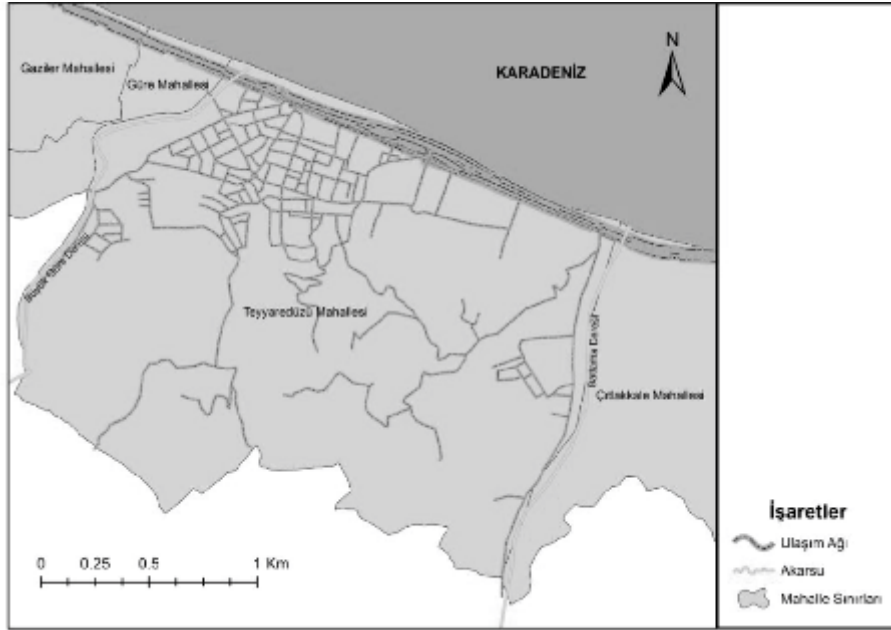
Harita 9. Teyyaredüzü Mahallesi'ndeki İmar Adalarının Durumu

Fotoğraf 3. Teyyaredüzü Mahallesi'nin Güneydoğusundan Genel Bir Görünüş

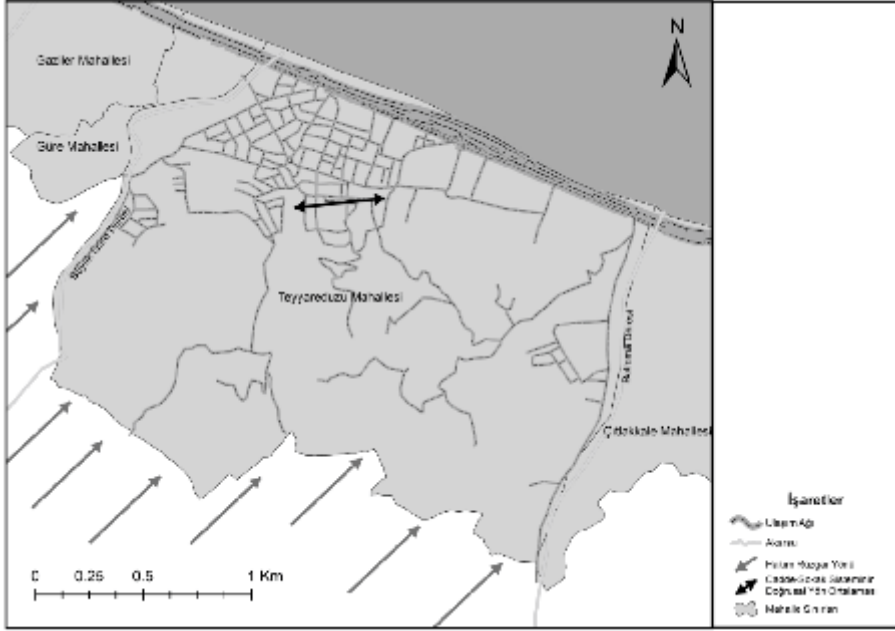
Teyyaredüzü Mahallesinin kıyı düzlüklerindeki yapılaşma durumu, beşeri çevre unsurları açısından Hacı Siyam mahallesine göre daha avantajlıdır. Mahallenin kıyı kesiminde yerleşme bitişik nizam şeklinde düzenlenmediği için güneşlenme ve hava sirkülasyonundan faydalanma olanağı daha yüksektir. Mahallede yerleşme dokusunun sıklaştığı alanlar ise genellikle güneyde, kuzeye bakan yamaçlarda yer almaktadır. Ancak, düz araziye göre kuzeye bakan yamaçlarda gölge boyu daha fazladır. Sağlıklı bir yaşam çevresi oluşturmak için, mahallenin kuzeye bakan yamaçlarındaki yapılar arası açıklığın genişlemesi gerekirken, düz araziye ve güneye bakan yamaçlara göre de yapılaşmanın daha seyrek dokuda olması gerekmektedir (Aydemir, Sancar ve Beyazlı, 2004:416). Bu alanlardaki mevcut yapılaşma durumundan dolayı güneşlenme ve hava sirkülasyonu kıyıdaki düzlüklere göre daha düşüktür. Ayrıca, imar planına göre mahallenin batısında Büyük Güre deresi boyunca bazı imar adalarında yapı yüksekliğinin 30,50 metre olarak belirlenmesi ve bu alanların vadi ağzında kalması kuzey-güney yönlü hava dolaşımını olumsuz etkilemektedir.

Mahalle, kent içi ulaşım bakımından 32,3 kilometrelik bir yol ağına sahiptir (Harita 10). Kentin ana toplayıcı yolu dışında, mahalle içerisinde 3 adet yoğun sayılabilecek aks bulunmaktadır. Bu yollar, Büyük Güre deresine paralel uzanan Boztekke Caddesi, Batlama deresine paralel uzanan Batlama Sanayi Caddesi ile mahallenin batısından başlayarak sahil karayoluna paralel uzanan ve devlet hastanesi önünden ana toplayıcı yola bağlanan Şehit Tuğgeneral Bahtiyar Aydın Caddesidir. Ara yollar ise kuzeyde daha sık olmakla birlikte güneye gidildikçe arazinin engebeli olması nedeniyle seyrekleşen bir özellik gösterir. Bu duruma ek olarak, imar planında belirtilmesine karşın yine arazi yapısından dolayı maliyeti yüksek görülen açılmamış yolların oranı da mahallenin güney kesiminde daha fazladır. Yol genişlikleri ise 10 metre ile 21 metre arasında değişmektedir. Mahallede yaya yolu platformu da yol ağında olduğu gibi güneye gidildikçe seyrekleşen bir dokuda olmakla birlikte, yer yer hiç yer verilmediği alanlarda bulunmaktadır.

Harita 10. Teyyaredüzü Mahallesi Ulaşım Ağı

Teyyaredüzü mahallesinin mevcut ulaşım ağı Hacı Siyam mahallesine göre göreceli daha iyidir. Mahallede cadde-sokak sistemi düzenlenirken hakim rüzgar yönüne dikkat edilmemiştir. Yapılan analiz sonucunda, mahallenin cadde-sokak sisteminin, doğrusal yön ortalaması 84 derece doğu ile 264 derece batı yönleri arasında uzandığı belirlenmiştir. Hakim rüzgar yönü (225 derece güneybatı) ile mahallenin cadde-sokak sistemi arasındaki fark hava sirkülasyonu açısından olumsuz bir durumdur (Harita 11).

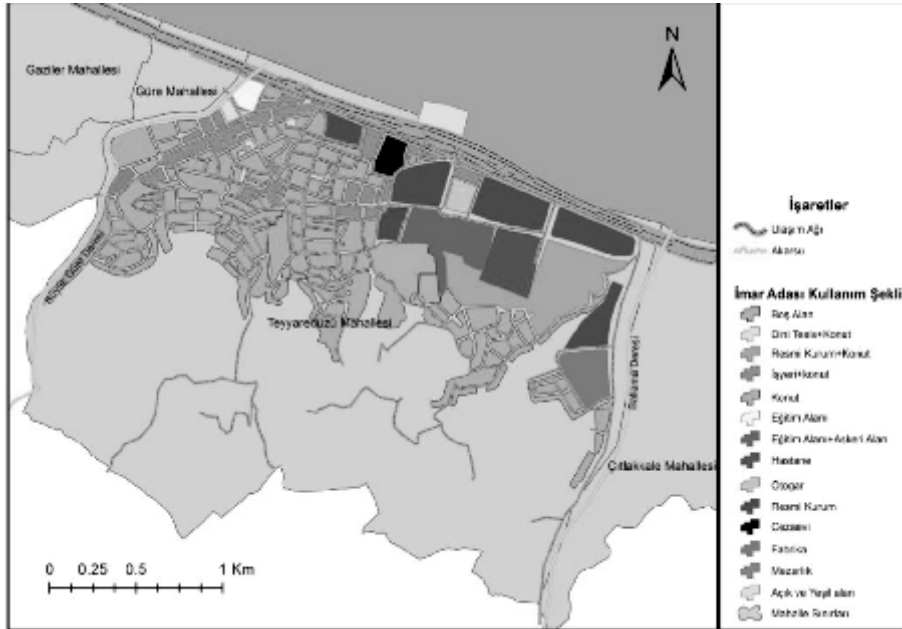

Harita 11. Teyyaredüzü Mahallesi Cadde-Sokak Sisteminin Hakim Rüzgar Yönüne Göre Durumu

Mahallenin ulaşım ağıyla ilgili olarak bir diğer olumsuz özellik, kent genelinde olduğu gibi güney kesiminde doğu-batı doğrultusunda toplayıcı bir yolun bulunmamasıdır. Mahallenin batısı ile doğusu arasında uzanan ve sahil karayoluna dik inen yolları birleştiren en uzun mesafeli yol Şehit Tuğgeneral Bahtiyar Aydın Caddesidir. Bu yolun dışında mahallenin güney kesiminde, kuzey-güney doğrultulu yolları birleştiren başka bir yol bulunmamaktadır. Bu durum mahalle içerisinde doğu-batı yönlü ulaşımda bir takım sorunlara (süre, maliyet, vb.) neden olmaktadır. Bununla birlikte, mahallenin güney kesiminde yerleşme kuzey-güney yönlü bu yollar boyunca gelişerek kentsel saçaklanma olgusunu oluşturmuştur. Tek bir işlevsel kullanımın geniş araziler üzerinde müstakil gelişimini içermesi ve düşük yoğunluklu konut alanları ile motorlu taşıt bağımlılığı yüksek olan saçaklanma olgusu, sosyal, ekonomik ve çevresel maliyetleri açısından, sürdürülebilir gelişme politikaları ile örtüşmeyen bir kentsel büyüme modeli olarak görülmektedir (Tamer, 2012:251).

Bugünkü durum açısından Teyyaredüzü mahallesi imar adaları gelişime imkan verecek özellikte olmasına rağmen, istenilen düzeye gelememiş olması dikkat çekmektedir. Özellikle gelişme alanının müsait olmasına karşın sosyal ve teknik altyapıda (Açık ve yeşil alan, otopark, sosyo-kültürel alan, vb.) yeterli düzeye gelinmemiş olması bunun en açık göstergesidir.

Mahallede bulunan açık ve yeşil alanlar oldukça kısıtlıdır. İmar planında bu alanların önerilmesine karşın mahalle içerisinde sadece 4171 m²'lik bir alan ile sahil karayolunun kuzeyinde bir bölümü deniz doldurularak kazanılan 22850 m²'lik düzenlenmiş alan bulunmaktadır (Harita 12). Bu alanlar mahalle nüfusu ile oranlandığında ise kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı sadece 2,2 m² çıkmaktadır. Mahallede açık ve yeşil alanlara ayrılması gereken minimum oran ise 86149 m²'dir. Buna göre mahallenin 59128 m² daha açık ve yeşil alan ihtiyacı bulunmaktadır.

Harita 12. Teyyaredüzü Mahallesi İmar Adalarının Kullanım Durumu

Teyyaredüzü mahallesinde bugün otopark konusunda önemli bir sorun hissedilmemektedir. Mahalle, otopark sorununu daha çok ayrık nizam

şeklinde planlanmasından dolayı bina parsel alanları içerisinde çözme imkanına sahiptir. Bununla birlikte mahalle içerisinde site şeklinde oluşturulan imar adaları da teknik altyapısını içerisinde bulundurmasından dolayı otopark sorununu azaltmaktadır. Ancak, imar planında ticaret aksı olarak ayrılan Boztekke Caddesi ile günümüzde iş yeri açısından yeni gelişmeye başlayan Şehit Tuğgeneral Bahtiyar Aydın Caddesinin cezaevi arkasında kalan kısmı ilerleyen süreç içerisinde trafik yoğunluğu yaşanması muhtemel alanlardandır (Fotoğraf 4). İmar planında ise bu alanlarda oluşabilecek park sorununu çözücü yakın çevre ve genel otoparklara yer verilmemiştir.

Fotoğraf 4. Boztekke Caddesinin Atatürk Bulvarı Girişinden Bir Görünüş

Son olarak, Teyyaredüzü Mahallesi de Hacı İyem mahallesi benzer şekilde sınırları içerisinde sosyo-kültürel alan olarak herhangi bir etkinlik alanı buldurmamaktadır. Bu durum, mahallede yaşayan insanları sosyo-kültürel donatıların daha çok yoğunlaştığı kent merkezine yönlendirmektedir. İhtiyaçlarını karşılamak isteyen mahalle insanının bu alanlara erişebilirliği zaman ve maliyet açısından sorun teşkil ederken, aynı

zamanda da kent merkezinde hem trafik yoğunluğunu hem de bu alanların kullanım yoğunluğunu arttırmaktadır.

Sonuç

Giresun kenti, kale yapımına elverişli bir tepe ile çevresinde liman kurmaya elverişli iki koyun varlığından kaynaklanan avantajlar sayesinde kuruluşundan bu yana her dönem varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Ancak, gerek doğal çevre faktörleri gerekse beşeri çevre faktörlerinin etkisi kentin gelişimini büyük ölçüde sınırlandırmış ve birtakım sorunları beraberinde getirmiştir.

Günümüzde 100 000 nüfusu ile orta büyüklükte kentler arasında yer alan Giresun'un, mevcut nüfusu ve durumu açısından, düzensiz kentleşme ile ortaya çıkan sorunların kaynağının tespiti ve erken çözümü konusunda avantajlı bir durumda olduğunu söyleyebiliriz. Gelişimi devam eden kent için bugünkü sorunların çözüme kavuşturulmaması ilerleyen zaman içerisinde bu sorunların katlanmasına ve çözümünün güçleşmesine neden olacağı unutulmamalıdır.

Her iki mahalle için elde edilen doğal çevre faktörlerinin (eğim, bakı, jeoloji, güneş radyasyonu) planlamaya etki düzeylerine göre ağırlıklı çakıştırma analizi göz önüne alınarak planlamada yerleşime uygun olmayan alanların kontrolünün sağlanması gerekmektedir. Riskli alanlarda sağlıklı bir kentleşmenin oluşturulabilmesi için daha önce kurulan yerleşim yerlerinin ve ileride yerleşime açılacak alanların gerekli güvenlik önlemleri (istinat duvarları, yerleşime açılmaması vb.) alınmalıdır.

Değerlendirilmesi yapılan mahalleler içerisinde sorunların en çok hissedildiği mahalle Hacı Siyam mahallesidir. Mahalle, kentin yoğun nüfuslu mahallelerinden birisidir. Fiziki anlamda da kentin ilk mahallelerinden biri olduğundan bugün gelişimini tamamlamış durumdadır. Bu yüzden mahalle içerisinde oluşan sorunların çözümünde kentsel dönüşüme ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum mahallenin bir bütün olarak ele alınmasını ve buna göre şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak bunun uygulanması, hem bürokratik açıdan hem de maliyetin yüksek olmasından dolayı güçtür. Gerçekleştirilecek olan uygulamanın diğer bu özellikteki mahalleler için örnek oluşturması ve kazanılan tecrübeden yararlanılması şehrin geleceği için ise çok önemlidir. Başka yerlerde yapılacak düzenlemelerde zamandan ve maliyetten tasarruf edilecektir.

Teyyaredüzü mahallesi ise Hacısıyam mahallesine göre daha avantajlı durumdadır. Gerek yeni gelişen bir mahalle olması gerekse yerleşime elverişlilik açısından daha uygun konumda olması sorunların çözümünde kolaylık arz etmektedir. Mahallede yapılacak düzenlemeler gelişimini tamamlamış olanlara göre hem bürokratik anlamda daha az çabayı hem de ekonomik olarak daha az masrafı gerektirecektir. Hacısıyam mahallesinin gelişimini tamamlamış mahallelere örnek olduğu gibi bu mahallede şehirdeki gelişimini tamamlamamış mahallelere örnek olabilecektir. Şehrin gelişmesine de böyle bir katkı da sağlayacaktır.

Sonuç olarak Hacı Siyam mahallesinde sorunların çözümü için gerekli olan kentsel dönüşüm ihtiyacı Teyyaredüzü mahallesinde ihtiyaçlara cevap verecek planlamalar ile giderilebilecek konumdadır.

Kaynakça

- Aydemir, S.E., Sancar, C. ve Beyazlı, D.Ş., (2004). Türkiye'de İmar Kurumu, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı (Aydemir, Ş., Aydemir, S.E., Beyazlı, D.Ş., Ökten, N., Öksüz, A.M., Sancar, C., Özyaba, M. ve Türk, Y.A.), Akademi Kitapevi, s. 409-503, Trabzon.
- Bekdemir, Ü., (2000). Giresun Kent Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Giresun Belediyesi, (1985). Giresun İmar Planı Raporu, Giresun.
- Giresun Belediyesi, (1998). Giresun Revizyon ve İlave İmar Planı Raporu, Samsun.
- Giresun Belediyesi, (2001). İmar Planına Esas 1/5000 Jeoloji Haritası, Giresun.
- Giresun Belediyesi, (2008). Giresun Revize İlave İmar Planı Raporu, Giresun.
- Giresun Belediyesi, (2008). Giresun Revize İlave İmar Planı, Giresun.
- Harita Genel Komutanlığı, (2015). 1:25 000 Ölçekli Topoğrafya Haritası.
- Koçman, A., (1991). İzmir'in Kentsel Gelişimini Etkileyen Doğal Çevre Faktörleri ve Bunlara İlişkin Sorunlar, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, S. 3, s. 101-122, Ankara.
- TÜİK, (2014). Seçilmiş Göstergelerle Giresun 2013, TÜİK Yay. No: 4288, Ankara.
- TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, (Erişim:20.06.2015): (<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>).
- Tabban, A., (1980). Kentlerin Jeolojisi ve Deprem Durumu, İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Tamer, N.G., (2012). Kentsel Saçaklanma, Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük (Ed. Melih Ersoy), s. 250-253, Ninova Yayıncılık, İstanbul.